

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Aan
de voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Contactpersoon	Doorkiesnummer
-	-
Datum	Bijlage(n)
12 mei 2006	-
Ons kenmerk	Uw kenmerk
DGW 2006/522	18106-171
Onderwerp	
Antwoorden op vragen naar aanleiding van de Zevende Voortgangsrapportage Ruimte voor de Rivier	

Geachte voorzitter,

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen van de vaste Kamercommissie Verkeer en Waterstaat naar aanleiding van de Zevende Voortgangsrapportage Ruimte voor de Rivier. Ik heb de veelal gedetailleerde vragen geclusterd in een aantal categorieën en ze vervolgens gezamenlijk beantwoord.

Vorm van de Voortgangsrapportage

2. Kunt u bij de volgende voortgangsrapportage, die een andere opzet heeft dan deze, een duidelijk overzicht met toelichting geven van de veranderingen?

7. Kan bij een volgende voortgangsrapportage een overzicht worden gegeven van de wijzigingen ten opzichte van de voorgaande voortgangsrapportage met een bijbehorende toelichting?

Omdat het project Ruimte voor de Rivier naar verwachting spoedig zal overgaan van de PKB-fase naar de planstudiefase wordt nagedacht over een andere opzet van de voortgangsrapportage. Daarbij zal gebruik worden gemaakt van ervaringen die zijn opgedaan met voortgangsrapportages van andere grote projecten. Of de volgende voortgangsrapportage ook daadwerkelijk in een andere vorm zal worden gegoten is afhankelijk van de voortgang van de parlementaire besluitvorming over de PKB. Zoals in iedere voortgangsrapportage zullen wijzigingen expliciet worden vermeld en toegelicht.

Postadres Postbus 20901, 2500 EX Den Haag
Bezoekadres Plesmanweg 1-6, 2597 JG Den Haag

Telefoon 070 351 61 71
Fax 070 351 78 95

EU-subsidies

9. Op welke Europese subsidies zal een beroep worden gedaan?

10. Wanneer is er duidelijkheid over de toekenning van Europese subsidies? Kunt u aangeven op welke manier u een eventuele tegenvaller op dat punt gaat opvangen?

18. Waar is het cijfer van € 100 miljoen uit Europese subsidies op gebaseerd? Wat gaat het Kabinet doen om deze 100 miljoen daadwerkelijk te ontvangen?

Het kabinetsbesluit in deel 3 van de PKB gaat uit van een taakstelling van 100 miljoen euro ten aanzien van projectgebonden opbrengsten en EU-subsidies.

Voor wat betreft de EU-subsidies zal een beroep worden gedaan op de Europese Structuurfondsen 2007-2013 en dan met name op Doelstelling 3 van het Cohesiebeleid, Europese Territoriale Samenwerking. Hieronder valt grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking. Op 4 april jl. is er een akkoord bereikt tussen Raad, Europese Commissie en Europees Parlement over de Financiële Perspectieven 2007-2013. Naar verwachting worden binnen afzienbare tijd de budgetten voor Doelstelling 3 vastgesteld. Daarna wordt ook duidelijk wat de omvang van de budgetten is waarop Ruimte voor de Rivier projecten wil gaan indienen.

Raming

13. Wat is er de oorzaak van dat de onzekerheidsmarge slechts met 2%-punt is gedaald ten opzichte van de vorige PKB?

11. Wat is de oorzaak van het feit dat de raming van de kosten met betrekking tot de verschillende riviergebieden met bijna 10% neerwaarts is aangepast ten opzichte van de zesde voortgangsrapportage?

6. Hoe wordt het budget van de realisatiefase verdeeld naar de individuele maatregelen uit het basispakket?

26. Waarom is er geen raming met prijspeil medio 2005 beschikbaar van de totaal te ontgraven m³ grond? Kunt u deze in een volgende rapportage wel geven?

25. Kan alsnog inzicht verschaft worden in de mate waarin gebruik is gemaakt van de post onvoorzien inclusief een toelichting?

Deel 1 en deel 3 van de PKB Ruimte voor de Rivier maken beide deel uit van dezelfde fase van het project. Doel van deze fase is het maken van een strategische PKB met een onzekerheidsmarge van +/- 40%. Deze fase wordt afgesloten nadat door de Tweede Kamer en de Eerste Kamer deel 4 van de PKB is vastgesteld. Hierna breekt de planstudiefase aan.

Binnen de planstudiefase zal ten tijde van het SNIP2a besluit (de variantkeuze) de raming van de realisatiekosten volgens de PRI-systematiek een onzekerheidsmarge hebben die niet groter dan 25% mag zijn. Bij het nemen van het SNIP3 besluit (de projectbeslissing) zal de raming van de realisatiekosten een onzekerheidsmarge kennen die niet groter dan 15% mag zijn.

De raming van de kosten zoals opgenomen in de Zesde Voortgangsrapportage heeft betrekking op het maatregelenpakket zoals beschreven in deel 1 van de PKB Ruimte voor de Rivier. Naar aanleiding van inspraak, nader onderzoek, advies en bestuurlijk overleg is de onzekerheidsmarge met 2%-punt gedaald en is de raming van de kosten voor het maatregelenpakket in deel 3 van de PKB aangepast. Deze aanpassingen zijn beschreven in paragraaf 3.1.4 van de Zevende Voortgangsrapportage.

De kostenraming, die in deel 3 van de PKB is opgenomen met prijspeil medio 2005, beslaat de totale kosten van het uitvoeren van alle maatregelen. Deze verdeling ligt besloten in de PRI-systematiek. Het ontgraven van grond maakt integraal onderdeel uit van deze kostenraming.

Bij aanvang van de PKB was een post van 3.507.000 euro aan onvoorzien (10%) opgenomen. Met de prijspeilaanpassingen die in de periode 2002 – 2005 hebben plaatsgehad is een totaal van 3.648.000 euro beschikbaar (prijspeil 2005). Aan de post onvoorzien is – conform de geldende spelregels – tot en met eind 2005 een bedrag van 2,5 miljoen euro onttrokken. Deze onttrekkingen zijn onttrokken ten behoeve van onder andere extra formatie, extra werkzaamheden CPB (nadere kosteneffectiviteitsanalyse) en extra onderzoek naar de effecten van veranderingen in de PKB voor de MER.

Risico's algemeen

20. Is er sprake van een risicoreservering? Zo ja, hoe groot is deze en wie beslist over een eventuele onttrekking? Zo nee, waarom hier niet en bij de HSL-Zuid, de Betuweroute en de Maaswerken wel?

14. In de zesde voortgangsrapportage wordt nog rekening gehouden met bestuurlijke risico's met een omvang van 180 miljoen euro. In de nu voorliggende voortgangsrapportage wordt een risicobedrag van 221 miljoen euro genoemd. Wat is de oorzaak van deze toename? Gaarne een nadere toelichting. Ligt het juist niet meer voor de hand dat deze risico's naarmate de tijd vordert kleiner worden?

15. In de zesde voortgangsrapportage wordt nog rekening gehouden met technische risico's ('project onvoorzien') met een omvang van 107 miljoen euro. In de nu voorliggende voortgangsrapportage wordt een risicobedrag van 163 miljoen euro genoemd. Wat is de oorzaak van de toename? Gaarne een nadere toelichting.

12. Brengt het verhogen van de raming voor de risico's niet met zich mee dat de prikkelwerking om deze risico's te mitigeren wordt verminderd?

23. Bent u van zins om het risicoregister met een grotere frequentie te actualiseren? Deelt u de mening dat er meer aandacht zou moeten zijn voor de voortgang van de invulling van de beheersmaatregelen met betrekking tot de risico's uit het register? Is er nu sprake van te weinig voortgang?

De risico's bij het project Ruimte voor de Rivier zijn tijdens de PKB-fase kwalitatief in kaart gebracht. Begin 2005 is een start gemaakt met het kwantificeren daarvan. Dit proces is gekoppeld aan het ramingsproces en volgt de PRI-systematiek. De uitkomst hiervan leidt tot een risicoregister, waarin de risico's kwalitatief en kwantitatief zijn ondergebracht. In de PKB-fase is dit risicoregister twee keer per jaar geactualiseerd in aanwezigheid van experts van binnen en buiten de projectorganisatie, kostenramers, accountants, auditors en externe risicospecialisten.

Bij Ruimte voor de Rivier is er voor gekozen de risico's in de raming onder te brengen voordat de uitvoeringsfase is aangebroken. Een reservering bovenop de vastgestelde budgetten is daarmee niet noodzakelijk.

Eén van de lessen van eerdere grote projecten is dat een aanzienlijk deel van de risico's buiten de directe beïnvloedingsmogelijkheden van projecten ligt. In overleg met de auditor is eerder al deze categorie risico's betiteld als "Bestuurlijke keuzes".

Bij het opstellen van de bij deel 1 van de PKB horende raming (zie de Zesde Voortgangsrapportage), zijn deze risico's gepresenteerd op basis van kans * gevolg. Het kenmerk van deze risico's is echter dat ze wel of niet voorkomen. De maximale omvang van deze categorie bedroeg ten tijde van deel 1 van de PKB 471 miljoen euro (prijspeil 2003). Omdat niet alle kansen op 100% zijn gesteld, is in de raming zoals opgenomen in deel 1 van de PKB een lager bedrag opgenomen. In de Zevende Voortgangsrapportage is beschreven dat sommige bestuurlijke keuzes zijn gemaakt en andere niet. De niet gemaakte bestuurlijke keuzes zijn – conform het advies van de auditor – gewaardeerd op 100%, de gemaakte bestuurlijke keuzes op 0%.

Ten opzichte van deel 1 van de PKB is de maximale omvang van de categorie bestuurlijke keuzes bij deel 3 van de PKB teruggebracht van 471 miljoen euro naar 216 miljoen euro (beide prijspeil medio 2003). Dit laatste bedrag is volledig opgenomen in de raming van deel 3. Vanwege de verschillende benadering van de bestuurlijke keuzes in deel 1 en in deel 3 is dus weliswaar de maximale omvang van bestuurlijk risico's afgenomen, maar is het bedrag dat hiervoor is opgenomen in de raming van de kosten dus toegenomen. In bijlage 3 van de Zevende Voortgangsrapportage is dit nader toegelicht.

Als gevolg van de gemaakte bestuurlijke keuzes zijn de nog resterende risico's gekoppeld aan de specifieke maatregelen waarop zij betrekking hebben. De categorie 'project onvoorzien' is toegenomen met 50 miljoen (prijspeil medio 2003).

Bij het starten van de planstudiefase zal het risicomanagement anders worden ingericht dan in de fase van de PKB. Dat is echter inherent aan deze faseovergang. Daar waar aanvankelijk het accent lag op de bestuurlijke processen rond de PKB en vanaf 2003 op de ramingen en risico's, zal het accent nu ook komen te liggen op de planstudies zoals deze door de initiatiefnemers zullen worden opgesteld. Een belangrijk toetspunt zullen de kwaliteit van deze plannen zijn en de mate waarin zij voldoen aan de door het Rijk gestelde eisen met betrekking tot de projectbeheersing. Een onderdeel van de beheersing van grote projecten binnen mijn departement is dat niet op de werkvloer ongelimiteerd mag worden besloten over de inzet van de posten onvoorzien en de risicoreservering.

Risico's samenhangend met vervuilde grond

1. Kunt u aangeven hoe het precies staat met de kosten voor baggerslib? In de zesde voortgangsrapportage werden hiervoor nog risicoreserveringen gedaan. Zijn deze risico's verdwenen? Zo ja, waardoor?

17. In de zesde voortgangsrapportage staat een drietal risico's, dat in de zevende voortgangsrapportage niet langer voorkomt. Het betreft hier "eisen bevoegd gezag aan ontgravingslogistiek", "vergunningseisen en NIMBY-problematiek vervuilde grond depots" en "vergunningseisen en NIMBY-problematiek storten schone/licht vervuilde specie". De geraamde kosten van deze risico's bedroegen 215 miljoen euro. Welke bestuurlijke keuzes zijn gemaakt waardoor deze risico's zich niet langer voordoen?

De keuze in deel 3 van de PKB om sterk verontreinigde grond in reeds bestaande baggerspeciedepots te storten heeft geleid tot het laten vervallen van het NIMBY risico ten aanzien van nieuwe depots, genoemd in de Zesde Voortgangsrapportage. De betrokken bevoegde gezagen hebben in november 2005 de Spelregels Actief bodembeheer vastgesteld. Hiermee is duidelijkheid gecreëerd over de wijze waarop bij vergunningverlening concreet invulling wordt gegeven aan het geformuleerde beleid van actief bodembeheer. Het eerder in de Zesde Voortgangsrapportage gesignaleerde risico van onduidelijkheid tijdens de fase van de vergunningverlening en de hiermee verbandhoudende ramingsonzekerheid is hiermee weggenomen.

Overige zaken

3. De regering heeft het voorstel van de VROM-Raad en van het college van Rijksadviseurs overgenomen om 'masterplannen' per riviertak op te stellen. Hebben deze masterplannen een adviserend of een dwingend karakter?

3. De "masterplannen" zullen geen dwingend karakter krijgen. Het instrument is bedoeld als handreiking om kansen voor versterking van de ruimtelijke kwaliteit in (kaart-)beeld te brengen. Centraal staat de versterking van de samenhang en vergroting van de differentiatie per riviertak. Het rijk zal de "masterplannen" tevens betrekken bij de toetsing op hoofdlijnen van de planstudies. Via een pilot zal de komende periode de werking van de "masterplannen" worden uitgewerkt.

4. De projectorganisatie Ruimte voor de Rivier is meerdere malen door buitenlandse journalisten en beleidsmakers benaderd voor inlichtingen over het project. In hoeverre acht u dit een goede reden om deze kennis en expertise in het buitenland te gelde te maken? Zo ja, bestaat hier al een plan van aanpak voor?

4. Na orkaan Katrina is het Nederlandse watermanagement hernieuwd in de belangstelling komen te staan van buitenlandse deskundigen en media. De projectorganisatie Ruimte voor de Rivier ontvangt met enige regelmaat aanvragen voor interviews, presentaties en werkbezoeken en werkt daar naar vermogen aan mee. Daarmee wordt opgedane kennis en expertise verspreid en wordt indirect een impuls gegeven aan de export van waterkennis.

5. Kunt u aangeven hoe het staat met de grondverwerving van de koploperprojecten? Hoeveel procent is er per project op dit moment al aangekocht? Wat zijn de bedragen die hiervoor op dit moment zijn uitgegeven? Wat is de verwachting over de nog te maken kosten? Wanneer is er inzicht in deze verwachte kosten? Krijgt de Kamer in de volgende voortgangsrapportage inzicht in het toetsingskader voor vastgoedaankoop?

5. Er zijn op dit moment tien koploperprojecten aangewezen. Vooruitlopend op de definitieve vaststelling van de PKB is een voorzichtige start gemaakt met het opstellen van de planstudies en is er anticiperende op de toekomstige uitvoering op beperkte schaal vastgoed aangekocht.

Voor de totale kosten van de verwerving van vastgoed is een raming opgesteld die ongeveer 350 miljoen euro bedraagt (prijsspeil medio 2005). Vanuit een onderhandelingsperspectief is het onwenselijk om nader inzicht te geven in de kosten die verband houden met grond verwerving.

8. Kunt u aangeven waar de gereserveerde gelden voor noodoverloopgebieden zijn terug te vinden? Is dit de 191,5 miljoen euro 'toevoeging vanuit Noodoverloop'?

8. Deze gelden zijn toegevoegd aan het beschikbare budget, waarbij de 191,5 miljoen euro is uitgedrukt zowel in het prijspeil van 2002 als in het prijspeil van 2005 (200 miljoen euro).

16. Tot een van de risico's behoren de kosten van archeologisch onderzoek boven de 1%-afpraak met het ministerie van OCW. In de voortgangsrapportage wordt gesteld dat 'de kosten van archeologisch onderzoek en evt. vondsten boven de 1% niet op het budget van V&W drukken'. Op welke begroting drukken deze kosten dan wel?

16. Het project Ruimte voor de Rivier wil aansluiting zoeken bij de aanpak zoals die door het project Maaswerken is gevolgd. Bij het project Maaswerken worden tot een maximum van 1% de kosten van archeologisch onderzoek en vondsten betaald uit het projectbudget. Eventuele extra kosten worden door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gedragen.

19. Welke aanpassingen zijn gemaakt naar aanleiding van de audit peer review/ externe kwaliteitstoets?

19. In het MER dienen de effecten te worden beschreven van de basisalternatieven en de modules. Het gaat om effecten op landbouw, morfologie, grondwater, cultuurhistorie etc. Hiervoor zijn diverse werkgroepen ingesteld. Op het werk van deze werkgroepen is een collegiale toets uitgevoerd (peer review). De peer reviews hebben geleid tot enkele bijstellingen van het concept voor de MER.

21. Een risico is dat de feitelijke prijsstijgingen hoger uitpakken dan de vergoeding die het ministerie uit de algemene middelen jaarlijks ontvangt voor indexatie (de zgn. prijsbijstelling). Bij andere grote projecten zijn hierdoor in het verleden vaak tekorten ontstaan, omdat de prijsontwikkeling in de bouwsector hoger uitviel dan de indexeringsvergoeding op de rijksbegroting die gebaseerd is op de prijsontwikkeling van bruto overheidsinvesteringen (de IBOI-index). Ook bij Ruimte voor de Rivier heeft een tegenvaller van 16 miljoen euro op dit punt zich al voorgedaan, zo bleek uit de PKB-1. Waarom wordt dit reële risico, dat ook bij andere grote projecten van Verkeer en Waterstaat tot problemen heeft geleid, niet opgenomen in de raming? Hoe zullen eventuele indexatietegenvallers worden gedekt?

21. Een knelpunt kan ontstaan indien de van het Ministerie van Financiën te ontvangen prijscompensatie lager is dan de feitelijke ontwikkeling in de markt. Om die reden zal in de planstudiefase het resultaat op indexeringen separaat worden bijgehouden en gemeld in de Voortgangsrapportages.

22. Op welke wijze en op welke termijn zorgt het kabinet ervoor dat de kwaliteit van de grond- en bodemgegevens van voldoende kwaliteit zullen zijn?

22. Ten behoeve van de PKB zijn de mogelijke maatregelen op hoofdlijnen bestudeerd, waarbij gebruik is gemaakt van bestaande kennis. In de vervolgfase zullen nadere uitwerkingen plaatsvinden waarbij de basisinformatie bijzondere aandacht krijgt. Noodzakelijke maar nu nog ontbrekende informatie zal daarvoor worden verzameld. De uiteindelijke projectbesluiten zullen dus op basis van informatie met de vereiste kwaliteit plaatsvinden.

24. Op welke wijze draagt de implementatie van het SAP-systeem per 1 januari 2006 bij aan een beter toezicht op het financieel beheer? Waarom wordt nu pas overgegaan op een systeem dat een beter toezicht op het financieel beheer waarborgt? Deelt u de mening dat de verschillende administraties zouden moeten worden geïntegreerd in één administratie? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wanneer zal dat gereed zijn?

24. Met de implementatie van het SAP-systeem per 1 januari 2006 beschikt het project Ruimte voor de Rivier over één geïntegreerde financiële administratie.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

mw drs M.H. Schultz van Haegen